

tunk. S ezzel vissza is jutottunk a kiinduló kérdéshez, amely e leveleskönyv címettjére vonatkozik.

Összegezve: minden nős író jó nagy pimasz fráter, amennyiben egy másik nőről (nőhöz) ír verset (novellát, regényt, leveleskönyvet). Kipke Tamás kétségtelesen e pimasz fráterek közé tartozik. Nekem tetszik ez a pimaszság. Éppenséggel a mű szerkezete is tetszik, a hangvétel lezsersége, az egyetlen nagyszabású, hőmpölygő mondatból álló fejezetek, az elengedett szójátékok és a nagyvonalú kitérők (amelyekről utólag persze kiderül, hogy csak látszólagos elkalandozások voltak); tetszenek a felvonultatott helyszínek, vonzalmak, kételyek; kedvemre való a saját félelmek, butaságok és bűnök megvallása, vagyis: az őszinteség.

Ha Kipke Tamás lennék, én bizony megírnám ezt a könyvet. Ha Kipke Tamásné lennék, én bizony szóhoz sem jutnék.

Zsille Gábor

„Az a baj, hogy rongyembernek születtünk”

Bene Zoltán:
Út
Bába és Társai Kiadó,
Szeged, 2004.

Bene Zoltán kisregényének címe több értelmezési lehetőséget kínál az olvasónak: értelmezheti külső, belső, szimbolikus útként az utazást, melynek a célja kezdetben ismeretlen, csak később nyer értelmet a véletlenek egybejárása következtében. A ókori kínai filozófusoktól kezdve Kerouac-on át nagyon sok író-írastudó tett kísérletet arra, hogy valamit elmondjon az útról, az úton levésről. Bene hősei úton vannak. Nem a külső világ határozza meg a három barát (Asztalos Péter, Szécsényi Ignác és Sebestyén Etele) utazását, nem a vizuális élmények, hanem inkább azok, amelyeket az utazások ébresztenek a regény szereplőiben: a belső történések, az emlékezés: „...nem is annyira előre utazunk, mint inkább visszafelé, nem is valahová vezet ez az út, hanem valahonnan” – mondja a kisregény egyik szereplője.

A zsebkönyv méretű kisregény, egy nagyon mai történetet mesél el az emberi kapcsolatokról. Három barát indul útnak egy Opel-lel Erdély felé. Az utazás céljáról nem tudunk semmit. A célt a határ után egy telefonhívás adja meg: Kántor Zsuzsa hívja Szécsényit, hogy barátja, Bors Ferenc eltűnt, és persze a lány éppen gyermeket vár. A cél attól kezdve az, hogy megtalálják Borsát. Tudják, hogy a fiú szereti Erdélyt, sejtik, merre lehet, és a regény legvégén Székelyföldön a Mohos

lápnál meg is találják, így lesz kerek a történet, mégis mentes a happy endtől.

Útközben az elbeszélő szociográfiai pontossággal számol be a látottakról, amely nem annyira a varázslatos Erdély (legalábbis a határ után nem), hanem a lepusztult Dél-Erdély, melyet az elbeszélő Tarkovszkij *Stalker* című filmjének Zónájához hasonlít, ezt alá is támasztja az egyik főhős, aki egy régebbi történetet mesél arról, hogyan pisilt a cigányné a vajdahunyadi vár lovagtermének sarkába.

A könyv lényegi mondanivalója mégsem Erdélyhez kötődik. A húszas éveikben járó főszereplők gyerekkora, és a serdülőkorhoz kötődő életélmények kerülnek előtérbe, mindezeket egy-egy útközbeni esemény indítja el: egy aradi festőlány, egy csíkszeredai hajléktalan... A lazán fűzött történetek emlékképei az olvasó szempontjából hullámmzóak, van köztük egészen érdekes és valószínű történet: a hajléktalanná vált filozófia-történelem szakos tanár esete, vagy épp Tatár Endre, a jugoszláviai magyar, aki a szerb hadseregben harcol, majd, mint sok honfitársa tette, áttelepül Magyarországra, a Balatonnál lán-gossütő, vállalkozó lesz, konfliktusba kerül a helyiekkel, végül békeidőben a sajátmaga által felbérelt szerb verőlegények végeznek vele. És van olyan történet, amely inkább az elbeszélő számára fontos, és másodlagos cél, hogy beavassa az olvasót abba az élménybe, amelyet felidéz, elképzél, és azt véli igazi életnek, mert mint mondja „*az élet semmi egyébből nem áll, mint emlékek halmaza, ezért azokban az időszakokban, melyek az emlékidezés jegyében telnek, tulajdonképpen nem tesz egyebet, mint éli az életét. Néha úgy tűnik, ilyenkor éli igazán, s nem akkor, amikor az emlékalapanyag éppen születőfélben van.*” Ahogyan lenni szokott, mikor nagy kérdésekről kezdünk beszélni, a történet elbeszélője megkérdőjelezi az időt is: „*Az idő nem is létezik. Az idő, ami a legnagyobb hazugság és csalás és átverés ezen a világon.*” A történet újraértelmezett tér és időszerkezete arra is jó, hogy az elbeszélő és a történet hősei újraélik (megélik) történeteiket, s ez által az önvizsgálat által, mely visszavisz az italozni kezdő, rock együtteses gyerekkorba, eljussanak a konklúzióhoz: „*az a baj, hogy rongyembernek születtünk.*” És itt szólal meg a mai fiatalok életérzése: „*Egy elvetélt társaság ült akkor az asztalnál: rokkantak – pedig nemhogy háborúban nem jártak, de még katonák sem voltak soha. Nyomorékok, pedig soha semmi olyan bántalom nem érte őket, amivel bárki más ne vette volna fel sikeresen a küzdelmet... Valami hiányzott belőlük...*”

Az említett nyomorult életérzés, az a „valami” áll a katarzis útjában, attól nem lesz happy end, és attól marad az olvasóban is hiányérzet, miután leteszi a könyvet. Ettől hiteles és valószínű Bene Zoltán kisregénye.

Csender Levente